

POSTĘPOWANIE ZABEZPIECZAJĄCE I EGZEKUCYJNE W SPRAWACH CYWILNYCH

Joanna Misztal-Konecka

SERIA AKADEMICKA

Wolters Kluwer

POSTĘPOWANIE ZABEZPIECZAJĄCE I EGZEKUCYJNE W SPRAWACH CYWILNYCH

Joanna Misztal-Konecka

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 stycznia 2019 r.

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne

Sylwia Wiśniewska

Łamanie

Fotoedytor

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-192-4

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
---------------------	----

Przedmowa	19
-----------------	----

Część pierwsza Postępowanie zabezpieczające

Rozdział I

Zagadnienia wstępne postępowania zabezpieczającego	23
1. Pojęcie postępowania zabezpieczającego	23
2. Cele i funkcja postępowania zabezpieczającego	25
3. Przedmiot postępowania zabezpieczającego	28
4. Charakter prawny postępowania zabezpieczającego	29
5. Zasady postępowania zabezpieczającego	30
6. Źródła prawa	34
7. Wybór orzecznictwa	35

Rozdział II

Przesłanki i podstawy zabezpieczenia	40
1. Przesłanki procesowe a podstawy zabezpieczenia	40
2. Przesłanki postępowania zabezpieczającego	41
3. Uprawdopodobnienie	45
4. Wiarygodność roszczenia	47
5. Interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia	48
6. Wyłączenie zabezpieczenia	51
7. Rodzaje zabezpieczeń	55
7.1. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych i inne wypadki zabezpieczenia	55
7.2. Zabezpieczenia konserwacyjne, nowacyjne, antycypacyjne	56
7.3. Podział ze względu na sposób wykonania zabezpieczenia	57
8. Wybór orzecznictwa	57

Rozdział III

Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych	63
1. Pojęcie sposobu zabezpieczenia	63
2. Zamknięty katalog zabezpieczeń konserwacyjnych roszczeń pieniężnych ...	64
3. Zajęcie ruchomości	64
4. Zajęcie wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego	68
5. Obciążenie nieruchomości obowiązanej hipoteką przymusową	72
6. Ustanowienie zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu	74
7. Obciążenie statku albo statku w budowie hipoteką morską	74
8. Ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu	75
9. Ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanej albo zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo częścią gospodarstwa rolnego obowiązanej	76
10. Zobowiązanie obowiązanej do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej	80
11. Wybór orzecznictwa	85

Rozdział IV

Inne wypadki zabezpieczenia	90
1. Uwagi wprowadzające	90
2. Sposoby zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych	91
3. Unormowanie praw i obowiązków stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania	92
4. Zabezpieczenie w sprawach o ochronę dóbr osobistych	93
5. Zakaz zbywania przedmiotów oraz praw objętych postępowaniem	94
6. Zawieszenie postępowania wykonawczego	95
7. Zabezpieczenie w sprawach małżeńskich oraz dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem	95
8. Nakaz wpisania stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej lub we właściwym rejestrze	97
9. Sposoby przewidziane dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych	97
10. Wybór orzecznictwa	97

Rozdział V

Przebieg postępowania zabezpieczającego	102
1. Uwagi ogólne	102
2. Podmioty postępowania zabezpieczającego	105
2.1. Sąd	105

2.2. Komornik sądowy	108
2.3. Kurator sądowy	109
2.4. Izby morskie	109
2.5. Uczestnicy postępowania zabezpieczającego	109
3. Wszczęcie etapu rozpoznawczego postępowania zabezpieczającego	111
3.1. Wszczęcie postępowania zabezpieczającego z urzędu i na wniosek	111
3.2. Wymogi formalne i fiskalne wniosku	112
3.3. Kontrola formalna i fiskalna wniosku	114
4. Orzekanie w przedmiocie zabezpieczenia	115
4.1. Forum orzekania	115
4.2. Termin rozpoznania wniosku	116
4.3. Zakres związania wnioskiem	117
4.4. Orzeczenie	118
4.5. Doręczenie postanowienia	120
4.6. Zażalenie	122
5. Wykonanie postanowień o udzieleniu zabezpieczenia	125
5.1. Uwagi ogólne	125
5.2. Wykonanie postanowienia w drodze egzekucji	126
5.3. Wykonanie postanowienia w inny sposób niż w drodze egzekucji	129
5.4. Wykonanie zabezpieczenia na składnikach majątku wspólnego małżonków	129
6. Zmiana, uchylenie i upadek zabezpieczenia	131
6.1. Uwagi ogólne	131
6.2. Zmiana lub uchylenie zabezpieczenia	132
6.3. Ograniczenie zabezpieczenia	135
6.4. Upadek zabezpieczenia	135
7. Koszty postępowania zabezpieczającego	140
8. Wybór orzecznictwa	142

Rozdział VI

Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną ustanowieniem

lub wykonaniem zabezpieczenia	152
1. Uwagi ogólne	152
2. Uprawniony i obowiązany jako strony stosunku prawnego	153
3. Przesłanki roszczenia odszkodowawczego	153
4. Dochodzenie odszkodowania	154
5. Zwrot kaucji	155
6. Wybór orzecznictwa	156

Wybrana literatura do części pierwszej	159
---	------------

Część druga

Postępowanie egzekucyjne

Rozdział VII

Zagadnienia wstępne postępowania egzekucyjnego	171
1. Pojęcie egzekucji i postępowania egzekucyjnego	171
2. Przedmiot postępowania egzekucyjnego i egzekucji	173
3. Rodzaje egzekucji i postępowania egzekucyjnego	174
4. Stosunek sądowego postępowania egzekucyjnego do postępowania rozpoznawczego	176
5. Stosunek sądowego postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego do postępowania egzekucyjnego w administracji	177
6. Źródła prawa postępowania egzekucyjnego	179
7. Przesłanki postępowania egzekucyjnego	182
7.1. Katalog przesłanek postępowania egzekucyjnego	182
7.2. Istnienie podstawy egzekucji sądowej	183
7.3. Dopuszczalność drogi egzekucji sądowej	184
7.4. Jurysdykcja krajowa	185
7.5. Immunitet egzekucyjny	186
7.6. Inne przesłanki postępowania	188
7.7. Przesłanki merytoryczne postępowania egzekucyjnego	189
7.8. Zasady postępowania egzekucyjnego	190
7.8.1. Uwagi wprowadzające	190
7.8.2. Zasada prawdy	190
7.8.3. Zasada równości uczestników postępowania	191
7.8.4. Zasada formalizmu	192
7.8.5. Zasada pisemności	192
7.8.6. Zasada jawności	193
7.8.7. Zasada dyspozycyjności	193
7.8.8. Zasada kontryktoryjności	195
7.8.9. Zasada inicjatywy procesowej organów egzekucyjnych	195
7.8.10. Zasada nieobciążania dłużnika ponad potrzebę	196
7.9. Wybrane orzecznictwo	197

Rozdział VIII

Podmioty postępowania egzekucyjnego	200
1. Uwagi wprowadzające	200
2. Sąd	201
2.1. Sąd wśród organów egzekucyjnych	201
2.2. Kompetencje sądu rejonowego	202
2.3. Kompetencje sądu okręgowego	203
2.4. Kompetencje sądu apelacyjnego	204
3. Komornik sądowy	204

3.1. Status komornika	204
3.2. Powoływanie i odwoływanie komorników	208
3.3. Kompetencje komornika sądowego	211
3.4. Właściwość komornika sądowego	214
3.5. Nadzór administracyjny nad komornikami sądowymi	219
3.6. Nadzór korporacyjny	224
4. Zarządca	225
5. Wierzyciel i dłużnik	225
6. Prokurator i podmioty, do których udziału w postępowaniu stosuje się przepisy o prokuratorze	228
7. Inni uczestnicy postępowania egzekucyjnego	229
8. Pełnomocnictwo	230
9. Wybrane orzecznictwo	231

Rozdział IX

Podstawa egzekucji	232
1. Pojęcie podstawy egzekucji	232
2. Tytuł egzekucyjny	234
2.1. Pojęcie tytułu egzekucyjnego	234
2.2. Orzeczenie sądu lub referendarza sądowego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu	235
2.3. Ugoda zawarta przed sądem	236
2.4. Inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej	237
2.5. Akty notarialne	238
3. Klauzula wykonalności	239
3.1. Uwagi ogólne	239
3.2. Charakter klauzuli wykonalności	240
3.3. Przebieg postępowania klauzulowego	245
3.4. Orzeczenie co do klauzuli wykonalności i jego zaskarżenia	247
3.5. Dalsze tytuły wykonawcze	251
3.6. Ponowne wydanie tytułu	252
4. Inne tytuły wykonawcze	253
4.1. Orzeczenia niewymagające nadania klauzuli wykonalności	253
4.2. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta	254
4.3. Ugoda zawarta przed mediatorem	255
4.4. Europejskie tytuły wykonawcze	255
4.5. Wykonalność orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych oraz ugód zawartych przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonych	257
5. Zaświadczenia i wyciągi	259
5.1. Uwagi wprowadzające	259
5.2. Zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego	259

5.3. Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty	264
5.4. Zaświadczenie dotyczące orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	265
5.5. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych	267
5.6. Wyciągi z orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach alimentacyjnych	269
5.7. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych	271
6. Wybrane orzecznictwo	272

Rozdział X

Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym	284
1. Pojęcie środków zaskarżenia i ich znaczenie w postępowaniu egzekucyjnym	284
2. Zażalenie	285
2.1. Uwagi wprowadzające	285
2.2. Dopuszczalność zażalenia	285
2.3. Legitymacja do wniesienia zażalenia	288
2.4. Tryb wnoszenia i rozpoznania zażalenia	289
3. Skarga na postanowienie referendarza sądowego	291
3.1. Istota skargi	291
3.2. Dopuszczalność skargi	292
3.3. Wymogi skargi	292
3.4. Termin wniesienia skargi	292
3.5. Tryb rozpoznania skargi	293
4. Skarga na czynności komornika	293
4.1. Kompetencje sądu rejonowego wskazane w art. 759 § 2 k.p.c.	293
4.2. Przedmiot kontroli	295
4.3. Sąd właściwy do rozpoznania skargi	297
4.4. Legitymacja do wniesienia skargi	298
4.5. Wymogi formalne i fiskalne skargi	298
4.6. Termin i tryb wniesienia skargi	299
4.7. Rozpoznanie skargi przez sąd	301
5. Zarzuty i skarga przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji	303
6. Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym	305
7. Skarga na przewlekłość postępowania egzekucyjnego	306
8. Wybrane orzecznictwo	309

Rozdział XI

Powództwa przeciwegzekucyjne	314
1. Uwagi wprowadzające	314

2. Powództwo opozycyjne	315
2.1. Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności	315
2.2. Powództwo o ustalenie nieistnienia należności	318
2.3. Powództwo o ustalenie, że tytuł wykonawczy albo egzekucyjny utracił wykonalność	319
2.4. Powództwo o umorzenie postępowania egzekucyjnego sądowego albo administracyjnego	319
3. Powództwo ekscydencyjne albo interwencyjne	319
3.1. Powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji sądowej	319
3.2. Powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji administracyjnej	322
4. Wybrane orzecznictwo	322

Rozdział XII

Ograniczenia egzekucji	331
1. Podjęcie i rodzaje ograniczeń egzekucji	331
2. Podmiotowe ograniczenia egzekucji	332
3. Przedmiotowe ograniczenia egzekucji	334
3.1. Uwagi wprowadzające	334
3.2. Zwolnienie od egzekucji przedmiotów użytku domowego i osobistego	334
3.3. Ograniczenie egzekucji z bieżących dochodów	335
3.4. Ochrona funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej	339
3.5. Ochrona prowadzonej działalności zarobkowej	339
3.6. Pozostałe kodeksowe ograniczenia egzekucji	342
3.7. Ograniczenia egzekucji z mocy tytułu wykonawczego	343
4. Wybrane orzecznictwo	344

Rozdział XIII

Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne, zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego	346
1. Czynności w postępowaniu egzekucyjnym	346
1.1. Podział czynności w postępowaniu egzekucyjnym	346
1.2. Przymus w postępowaniu egzekucyjnym	347
1.3. Czas i miejsce podejmowania czynności	348
1.4. Dokumentowanie czynności w postępowaniu egzekucyjnym	349
2. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego i egzekucji	351
2.1. Uwagi wprowadzające	351
2.2. Uprawnienie do zainicjowania egzekucji	352
2.3. Wniosek o wszczęcie egzekucji	353
2.4. Wybór świadczenia i waluta świadczenia	354

2.5. Niewłaściwość organu egzekucyjnego	355
2.6. Wszczęcie egzekucji	355
3. Dalsze czynności egzekucyjne	356
3.1. Poszukiwanie majątku dłużnika	356
3.2. Ochrona zastawnika zastawu rejestrowego	359
3.3. Sposoby egzekucji	359
3.4. Przyjęcie pieniędzy i zabezpieczenie	360
3.5. Otwarcie pomieszczeń i przeszukanie	361
4. Zbieg egzekucji	362
4.1. Pojęcie i rodzaje zbiegów egzekucji	362
4.2. Zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej	362
4.3. Zbieg egzekucji sądowych	365
4.4. Zbieg egzekucji i zabezpieczenia	365
5. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego	366
5.1. Uwagi wprowadzające	366
5.2. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa	366
5.3. Obligatoryjne zawieszenie postępowania egzekucyjnego na mocy postanowienia – z urzędu	367
5.4. Obligatoryjne zawieszenie postępowania egzekucyjnego na mocy postanowienia – na wniosek	370
5.5. Fakultatywne zawieszenie postępowania egzekucyjnego	371
5.6. Forma rozstrzygnięcia i skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego	373
6. Wstrzymanie czynności egzekucyjnych	375
7. Umorzenie postępowania egzekucyjnego	379
7.1. Uwagi wprowadzające	379
7.2. Umorzenie z mocy prawa	379
7.3. Umorzenie postępowania egzekucyjnego z urzędu	380
7.4. Umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek	381
7.5. Skutki umorzenia postępowania egzekucyjnego	382
8. Ukończenie postępowania egzekucyjnego	383
9. Wybrane orzecznictwo	383

Rozdział XIV

Koszty egzekucji	386
1. Pojęcie kosztów egzekucji	386
2. Koszty sądowe	387
3. Koszty komornicze	388
4. Koszty działania pełnomocnika i koszty działania uczestnika	394
5. Zwolnienie od kosztów w postępowaniu egzekucyjnym	394
6. Zasady ponoszenia kosztów egzekucyjnych	396
7. Wybrane orzecznictwo	398

Rozdział XV**Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w postępowaniu**

egzekucyjnym	402
1. Odpowiedzialność komornika i Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności przez komornika	402
2. Odpowiedzialność Skarbu Państwa	406
3. Odpowiedzialność wierzyciela w egzekucji	407
4. Odpowiedzialność zarządcy i dozorczy	408
5. Odpowiedzialność osoby trzeciej	409
6. Odpowiedzialność dłużnika	409
7. Wybrane orzecznictwo	410

Rozdział XVI

Egzekucja świadczeń pieniężnych	415
1. Uwagi wprowadzające	415
2. Egzekucja z ruchomości	415
2.1. Przedmiot egzekucji z ruchomości	415
2.2. Właściwość komornika	417
2.3. Zajęcie ruchomości i jego skutki	417
2.4. Sprzedaż ruchomości	421
2.5. Wybrane orzecznictwo	427
3. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę	431
3.1. Przedmiot egzekucji z wynagrodzenia za pracę	431
3.2. Zajęcie wynagrodzenia za pracę	432
3.3. Skutki zajęcia wynagrodzenia za pracę	434
3.4. Wybrane orzecznictwo	435
4. Egzekucja z rachunku bankowego	437
4.1. Przedmiot egzekucji z rachunku bankowego	437
4.2. Zajęcie rachunku bankowego	439
4.3. Odpowiedzialność banku	441
4.4. Wybrane orzecznictwo	442
5. Egzekucja z innych wierzytelności	445
5.1. Przedmiot egzekucji	445
5.2. Zajęcie i realizacja wierzytelności	446
5.3. Obowiązki trzeciodłużnika i skutki zajęcia	449
5.4. Wybrane orzecznictwo	450
6. Egzekucja z innych praw majątkowych	454
6.1. Przedmiot egzekucji	454
6.2. Zajęcie i jego skutki	455
6.3. Zaspokojenie wierzyciela	458
6.4. Wybrane orzecznictwo	459
7. Wyjawienie majątku	463
7.1. Istota wyjawienia majątku w trybie art. 913 k.p.c.	463

7.2. Przebieg postępowania	465
7.3. Wybrane orzecznictwo	467
8. Egzekucja z nieruchomości	469
8.1. Przedmiot egzekucji	469
8.2. Organ właściwy do prowadzenia egzekucji i jej etapy	471
8.3. Uczestnicy postępowania egzekucyjnego z nieruchomości	471
8.4. Zajęcie	474
8.5. Opis i oszacowanie	478
8.6. Przejęcie na własność i sprzedaż licytacyjna	482
8.7. Przybicie	487
8.8. Przesądzenie własności i jego skutki	490
8.9. Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości	492
8.10. Egzekucja z użytkowania wieczystego	493
8.11. Uproszczona egzekucja z nieruchomości	494
8.12. Wybrane orzecznictwo	496
9. Egzekucja ze statków morskich	507
9.1. Przedmiot egzekucji	507
9.2. Przebieg egzekucji	508
10. Egzekucja przez zarząd przymusowy	509
10.1. Przedmiot egzekucji	509
10.2. Wniosek o wszczęcie egzekucji	510
10.3. Przesłanki wszczęcia egzekucji i decyzja sądu	510
10.4. Zarząd	511
11. Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego	513
12. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych	516
12.1. Przedmiot egzekucji	516
12.2. Przebieg postępowania egzekucyjnego	516
12.3. Zaspokojenie alimentów w trybie pozaegzekucyjnym	519
12.4. Wybrane orzecznictwo	520
13. Podział sumy uzyskanej z egzekucji	521
13.1. Uwagi ogólne	521
13.2. Uczestnicy	522
13.3. Kategorie zaspokojenia	522
13.4. Zaskarżenie planu podziału i jego wykonanie	525
13.5. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z wynagrodzenia za pracę	526
13.6. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych	527
13.7. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości	527
13.8. Wybrane orzecznictwo	529

Rozdział XVII

Egzekucja świadczeń niepieniężnych	535
1. Rodzaje egzekucji świadczeń niepieniężnych	535
2. Egzekucja wydania rzeczy ruchomej	536
3. Egzekucja wydania nieruchomości lub statku albo opróżnienia pomieszczenia	538
4. Egzekucja czynności zastępowalnych	541
5. Egzekucja czynności niezastępowalnych	543
6. Egzekucja zaniechania czynności	545
7. Wybrane orzecznictwo	546

Rozdział XVIII

Egzekucja z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców	554
1. Egzekucja z udziałem Skarbu Państwa	554
1.1. Egzekucja przeciwko Skarbowi Państwa	554
1.2. Egzekucja należności pieniężnych z tytułu grzywien i kar pieniężnych	555
1.3. Uprzywilejowanie Skarbu Państwa w toku egzekucji	556
2. Egzekucja z udziałem NBP	557
3. Egzekucja z udziałem przedsiębiorców	557
4. Wybrane orzecznictwo	558

Rozdział XIX

Egzekucja w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej	559
1. Regulacja ustawowa	559
2. Wybrane orzecznictwo	560
Wybrana literatura do części drugiej	562

WYKAZ SKRÓTÓW

Dz.U.	- Dziennik Ustaw
ETPCz	- Europejski Trybunał Praw Człowieka
k.c.	- ustawa z 23.04.1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
k.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)
Konstytucja RP	- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
k.m.	- ustawa z 18.09.2001 r. - Kodeks morski (Dz.U. z 2016 r. poz. 66 ze zm.)
k.p.c.	- ustawa z 17.11.1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
k.p.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
k.r.o.	- ustawa z 25.02.1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
k.k.w.	- ustawa z 6.06.1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2018 r. poz. 652 ze zm.)
k.s.h.	- ustawa z 15.09.2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.)
M. Praw.	- Monitor Prawniczy
NP	- Nowe Prawo
OSNC	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna
OSNC-ZD	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna - Zbiór Dodatkowy
OSP	- Orzecznictwo Sądów Polskich (uprzednio Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych)
Pal.	- Palestra
p.g.g.	- ustawa z 9.06.2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2017 r. poz. 126 ze zm.)
PiP	- Państwo i Prawo
PPC	- Polski Proces Cywilny
PPE	- Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
PS	- Przegląd Sądowy
RPEiS	- Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SA	- sąd apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy

-
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.)
 - u.k.k. – ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. poz. 770)
 - u.k.s. – ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771 ze zm.)
 - u.k.s.c. – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 300 ze zm.)
 - u.k.s.e. – ustawa z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 ze zm.)
 - u.k.w.h. – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2018 r. poz. 1916)
 - u.p.e.a. – ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1314 ze zm.)
 - u.s.m. – ustawa z 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 845 ze zm.)

PRZEDMOWA

Potrzeba przygotowania podręcznika obejmującego swoim zakresem postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych wynika zwłaszcza z braku możliwości wystarczająco precyzyjnego i szerokiego, nawet jak na potrzeby studentów i aplikantów, omówienia tych zagadnień w ramach uniwersyteckiego kursu postępowania cywilnego. Truizmem jest wskazanie, że Kodeks postępowania cywilnego jest najobszerniejszym polskim aktem prawnym, regulującym niemal całość zagadnień rozpoznawczego i wykonawczego postępowania w sprawach cywilnych. Ponad tysiąc artykułów szczegółowo określających dopuszczalność i przebieg postępowania z uwagi na swą liczebność zmusza do pobieżnej analizy kwestii zabezpieczenia i egzekucji, by możliwe stało się wystarczające omówienie zagadnień wstępnych i postępowania rozpoznawczego. Mogłoby to wprowadzać w nieuzasadnione przekonanie co do mniejszego znaczenia tych przepisów, nie tylko z teoretycznego, ale zwłaszcza z praktycznego punktu widzenia. Nic jednak bardziej mylnego.

Zadaniem postępowania cywilnego jest urzeczywistnienie obowiązującej normy prawnej i zaprowadzenie stanu pewności prawa w zakresie stosunków cywilnoprawnych. Nie gwarantuje tego jednak samo wydanie i uprawomocnienie się orzeczenia, w niektórych przypadkach cel ten w istocie jest osiągnięty dopiero, gdy orzeczenie zostanie wykonane. Co więcej, nie zawsze zobowiązany chce lub może dobrowolnie wykonać orzeczenie, które jest prawomocne lub natychmiast wykonalne. Trudno wyobrazić sobie sytuację bardziej deprawującą niż ta, w której po latach procesu uzyskano korzystny wyrok, jednak jego realizacja nie nastąpiła.

Obserwacja praktyki przygotowań studentów i aplikantów do zmagających egzaminacyjnych skłania Autorkę do konstatacji, że zagadnienia prawa zabezpieczającego i egzekucyjnego są często pomijane lub traktowane co najwyżej jako uzupełniające, peryferyjne, w stosunku do problematyki postępowania rozpoznawczego. Tymczasem o ile wygranie procesu może sprawić satysfakcję, o tyle będzie ona rzeczywista tylko wtedy, gdy korzystne orzeczenie zostanie zrealizowane. Ochrona sądowa, by mogła zostać uznana za rzeczywistą, nie może zatem ograniczać się do zapewnienia rzetelnego postępowania, w którym zostaną wysłuchane racje obu stron i wydane

sprawiedliwe rozstrzygnięcie, ale powinna również obejmować sprawne wykonanie zapadłego rozstrzygnięcia jako realizację wyników postępowania rozpoznawczego. Ważne jest zatem, by świadomość znaczenia postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego towarzyszyła młodym adeptom prawa, poczynając od ich pierwszych kroków edukacji i praktyki prawniczej.

Z satysfakcją odnotować należy istotne ilościowe i jakościowe wzbogacenie literatury postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego w ostatnich latach. Nie można pominąć – uwzględniając zwłaszcza cele dydaktyczne – niezwykle cennych, przygotowanych w latach poprzednich przez Edmunda Wengerka, Kazimierza Korzana, Andrzeja Marciniaka i Piotra Pogonowskiego podręczników. Te ostatnie jednak z uwagi na zmiany materiału normatywnego utraciły walor dydaktyczny, choć nadal służyć mogą niezwykle cennym inspiracjom w zakresie rozważań ogólnych. Dość wskazać na mające miejsce w ostatnich piętnastu latach niezwykle szerokie nowelizacje przepisów postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego przeprowadzone ustawami: z 2.07.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804) oraz z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311); dość wzmiankować kilkanaście mniej rozległych modyfikacji w tym zakresie.

Wszystkie powołane racje skłaniają do zaoferowania studentom, aplikantom, jak też innym zainteresowanym omówienia przepisów sądowego postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego w sprawach cywilnych. Prezentacja treści normatywnych uzupełniona została wyborem tez i wyjątków z uzasadnień orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów powszechnych ilustrujących najistotniejsze problemy postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego.

W podręczniku uwzględniono stan prawny i literaturę na 1.01.2019 r. Tak zakreślony stan prawny uwzględni gruntowną zmianę modelu funkcjonowania zawodu komornika sądowego, który jest centralnym organem wykonawczym postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego. W tym dniu ustawę z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji zastępują dwie ustawy: ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771) i ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. poz. 770).

Część pierwsza

POSTĘPOWANIE ZABEZPIELAJĄCE

Rozdział I

ZAGADNIENIA WSTĘPNE POSTĘPOWANIA ZABEZPIELAJĄCEGO

1. Pojęcie postępowania zabezpieczającego

Wszelkie instytucje wchodzące w zakres tymczasowej ochrony prawnej (zwane też środkami tymczasowymi, środkami prowizorycznymi, środkami zabezpieczającymi) mają stanowić remedium na tę niedogodność, że rozpoznanie sprawy cywilnej wiąże się z upływem – dłużnego lub krótszego – czasu. Oczywiście jest zatem, że zanim dojdzie do wydania rozstrzygnięcia określającego zakres i sposób definitywnie udzielonej ochrony prawnej, mogą zajść w stanie faktycznym lub prawnym dotyczącym osób zainteresowanych takie zmiany, które uniemożliwią wykonanie ostatecznego orzeczenia lub odbiorą mu faktyczną skuteczność. W takim wypadku ochrona udzielona w definitywnym orzeczeniu staje się bezwartościowa i w istocie stanowi zaprzeczenie udzielenia ochrony prawnej.

Elementy zabezpieczenia, jako gwarantujące skuteczność dochodzenia roszczeń, obecne są we wszystkich dziedzinach prawa. Wśród instytucji prawa cywilnego materialnego o funkcjach zabezpieczających wymienić należy w szczególności zastaw na rzeczach ruchomych (art. 306 k.c.), hipotekę (art. 65–111¹ u.k.w.h.) czy poręczenie (art. 876 k.c.). Polskie prawo procesowe także przewiduje szereg instytucji zapewniających tymczasową ochronę prawną, przy czym są one uregulowane nie tylko w części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego zatytułowanej *Postępowanie zabezpieczające*. Terminem „zabezpieczenie” określa się takie instytucje, jak:

- zabezpieczenie kosztów procesu (art. 97 § 1 i art. 1119–1128 k.p.c.),
- zabezpieczenie dowodów (art. 310–315, 1137 k.p.c.),
- zabezpieczenie roszczeń pozwanego o przywrócenie stanu poprzedniego i o naprawienie szkody (art. 334–335, 388, 414, 739 § 1 k.p.c.),
- zabezpieczenie spadku (art. 633–639 k.p.c.),
- zabezpieczenie roszczeń dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym (art. 821 § 3 k.p.c.),

- zabezpieczenie wykonania wyroku (art. 346 § 1, art. 821 § 1, art. 1210 k.p.c.),
- zabezpieczenie potrzeb rodziny, alimentów, rozstrzygnięcia co do władzy rodzicielskiej lub ustalenia kontaktów z dziećmi na czas trwania procesu o rozwód lub separację (art. 445, 445¹ k.p.c.),
- zabezpieczenie roszczeń wierzyciela o naprawienie szkody grożącej wskutek dalszego działania dłużnika wbrew obowiązкови (art. 1051 § 2 k.p.c.),
- zabezpieczenie roszczeń (art. 492 § 1, art. 730–757 k.p.c.).

Wyjątkowy charakter mają orzeczenia w toku spraw o rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa, których przedmiotem są: zaspokajanie potrzeb rodziny, alimenty pomiędzy małżonkami albo pomiędzy małżonkami a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi (art. 445 § 1 k.p.c.), jak też kwestie dotyczące władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi lub kontakty z dziećmi (art. 445¹ § 1 k.p.c.). Rozstrzygnięcia zapadające w tych sprawach służą bowiem definitywnemu (a nie jedynie tymczasowemu) zaspokojeniu osób uprawnionych, a świadczenia spełnione na podstawie postanowienia wydanego na podstawie art. 445 § 1 k.p.c. nie ulegają zwrotowi. Z tego względu w doktrynie wyrażane jest stanowisko, że – pomimo stosowania również w tym przypadku przepisów o postępowaniu zabezpieczającym – postępowanie o zaspokajanie potrzeb rodziny, alimenty między małżonkami albo pomiędzy małżonkami a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi, jak też o rozstrzygnięcie kwestii dotyczących władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi lub kontaktów z dziećmi nie jest przejawem postępowania zabezpieczającego, lecz stanowi odrębną instytucję prawną. Orzeczenia te bowiem nie odnoszą się do przedmiotu procesu o rozwód (separację, unieważnienie małżeństwa), nie zabezpieczają jego celów, a skuteczność tych rozstrzygnięć nie jest powiązana z wynikiem procesu rozwodowego (o separację, o unieważnienie małżeństwa).

Tożsamy charakter udzielania tymczasowej ochrony prawnej mają również inne instytucje procesowe, choć nie są one określane przez ustawodawcę jako *zabezpieczenie*. Tytułem przykładu wskazać trzeba na ustanowienie kuratora (art. 69, 144, 510 § 2, art. 666, 802, art. 818 § 1, art. 819, 928 k.p.c.), ustanowienie doradcy tymczasowego (art. 548–551 k.p.c.), sporządzenie spisu inwentarza (art. 637–639 k.p.c.), zawieszenie postępowania egzekucyjnego (art. 799 § 2, art. 820–821, 946 § 3 k.p.c.), wstrzymanie się komornika z dokonaniem czynności (art. 822, 1046 § 4 k.p.c.), wpisanie ostrzeżenia o niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (art. 626¹³ § 1 k.p.c.). Wyraźnie widoczne jest, że wymienione przykładowo instytucje są niezwykle różnorodne, a ich cechą wspólną jest element prowizoryczności (tymczasowości). Z tych względów za J. Jagiełą trzeba wskazać, że tymczasowa ochrona prawna to **przejawy działalności organów procesowych i egzekucyjnych, zmierzające do realizacji funkcji postępowania cywilnego przez udzielanie prowizorycznej ochrony prawnej prawom podmiotowym, procesowym i uprawnieniom procesowym uzasadnionej innym postępowaniem (głównym), w którym ma być udzielona albo została udzielona ochrona prawna definitywna.**

Postępowanie zabezpieczające, unormowane w art. 730–757 k.p.c., jest najbardziej typowym przykładem tymczasowej ochrony prawnej. Ustawodawca przewidział w tym zakresie regulację zabezpieczenia roszczeń pieniężnych (art. 747–754¹ k.p.c.) oraz inne wypadki zabezpieczenia (art. 755–757 k.p.c.), a także przepisy wspólne dla wszystkich rodzajów zabezpieczeń (art. 730–746 k.p.c.). Warto przy tym wskazać, że w Kodeksie postępowania cywilnego z 1930/32 r. oraz w Kodeksie postępowania cywilnego z 1964 r. do wejścia w życie ustawy z 2.07.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw na określenie orzeczeń wydawanych w postępowaniu zabezpieczającym używano pojęcia *zarządzenia tymczasowego*. Od 5.02.2005 r. ustawodawca zrezygnował z tej terminologii na rzecz *postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia* oraz *postanowienia, w którym udzielono zabezpieczenia*. Zmianie uległa również terminologia używana na określenie uczestników postępowania zabezpieczającego: w miejsce dotychczas używanych *wierzyciel* i *dłużnik* wprowadzono *uprawnionego* i *obowiązane*.

Postępowanie zabezpieczające unormowane zostało jako część druga Kodeksu postępowania cywilnego i ma status innego niż proces postępowania unormowanego w Kodeksie. Otwiera to możliwość – na mocy art. 13 § 2 k.p.c. – odpowiedniego stosowania w nim przepisów regulujących proces.

2. Cele i funkcja postępowania zabezpieczającego

Postępowanie rozpoznawcze zmierzające do uzyskania orzeczenia potwierdzającego określony obowiązek pozwanego lub uczestnika (dłużnika), jak wskazano uprzednio, z istoty rzeczy trwa przez pewien czas. W czasie trwania postępowania rozpoznawczego mogą zajść poważne zmiany w sytuacji dłużnika. O ile ewentualne polepszenie sytuacji materialnej dłużnika może odbyć się wyłącznie z korzyścią dla wierzyciela, o tyle niepokój budzą zmiany utrudniające lub uniemożliwiające późniejsze wykonanie orzeczenia. Szczególnie niekorzystne są te zmiany, które stanowią skutek świadomych działań dłużnika wyzbywającego się majątku, w celu uniemożliwienia wykonania orzeczenia zasądzającego świadczenie pieniężne, lub zmiany prowadzące do utraty przedmiotu dochodzonego w określonym postępowaniu. Postępowanie zabezpieczające narodziło się właśnie z potrzeby urealnienia znaczenia orzeczeń zapadających w postępowaniu rozpoznawczym. Później jego zakres poszerzył się również poza ten pierwotny cel.

Pierwotnym celem zabezpieczenia było zapewnienie wierzycielowi zaspokojenia, czy też szerzej **zapewnienie wykonalności orzeczenia**. Ten tradycyjny cel wynika również obecnie wprost z art. 730¹ § 2 k.p.c., w którym interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia powiązано z uniemożliwieniem lub poważnym utrudnieniem wykonania zapadłego w sprawie orzeczenia. W konsekwencji najczęściej stosowanymi sposobami zabezpieczenia są te, które uniemożliwiają obowiązanemu uszczuplenie majątku lub

Joanna Misztal-Konecka – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, kierownik Katedry Postępowania Cywilnego KUL; sędzia Sądu Najwyższego. Autorka publikacji z zakresu postępowania cywilnego, prawa cywilnego oraz europejskiej tradycji prawnej.

W podręczniku jasno i przystępnie omówiono przepisy sądowego postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego w sprawach cywilnych. Wyjaśniono w nim bogatą siatkę pojęciową odnoszącą się do tej tematyki, a także ukazano regulacje ustrojowe i procesowe wpływające na osiąganie celów postępowania cywilnego. Publikacja uwzględnia najnowsze zmiany legislacyjne, w tym gruntowną zmianę modelu funkcjonowania zawodu komornika sądowego, wynikającą z ustawy z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych oraz ustawy z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych.

W książce zostały przedstawione kluczowe zagadnienia z zakresu polskiego postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego, takie jak:

- charakter prawny i zasady postępowania zabezpieczającego,
- przebieg postępowania zabezpieczającego,
- sposoby zabezpieczenia roszczeń pieniężnych i niepieniężnych,
- przesłanki postępowania egzekucyjnego,
- egzekucja świadczeń pieniężnych i niepieniężnych,
- środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym,
- powództwa przeciwegzekucyjne.

Przejrzysty układ treści normatywnych, a także aktualne tezy i wyjątki z uzasadnień orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów powszechnych mają ułatwić Czytelnikom przyswojenie zawartego w podręczniku materiału.

Publikacja jest polecana szczególnie studentom kierunków prawniczych i administracyjnych. Książka będzie także użyteczna dla praktyków, w tym przede wszystkim adwokatów, radców prawnych, komorników sądowych oraz aplikantów tych zawodów prawniczych.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

